

Hjem > Landdistriktsmidler > 2013 > Værditilvækst > Kommunale vådområdeprojekter

Kommunale vådområdeprojekter

Reglerne i de kommunale og de statslige vådområdeprojekter er identiske. Der er ingen fordele eller ulemper, som den ene part har, og den anden ikke har.

Vådområdeindsatsen sker blandt andet gennem større kommunale projekter. Etableringen af kommunale vådområdeprojekter skal som udgangspunkt ske gennem en frivillig aftale med den enkelte lodsejer. Kommunen kontakter derfor altid de lodsejere, der har jord i det påtænkte vådområde. Omvendt kan lodsejere tage kontakt til kommunen, hvis de har interesse i at etablere et vådområde, men det er kommunen, der er projektansvarlig og indsender ansøgning til NaturErhvervstyrelsen om tilskud til etablering af vådområdet.

Reglerne i de kommunale og de [statslige vådområdeprojekter](#) er identiske.

Nogle af de udfordringer der skal tages hånd om i et vådområdeprojekt er forsøgt beskrevet på denne side. Tekst er overvejende inspireret af en barriereundersøgelse fra august 2013, hvor landbrugskonsulenter og kommunale sagsbehandlere har bidraget med deres erfaringer fra vådområdeprojekter.

Indhold

- [Erfaringer fra etablerede vådområdeprojekter](#)
- [Krav til projektområdet](#)
- [Ekskursion til vådområde](#)
- [Involvering af lodsejere og interesseorganisationer](#)
- [Kommunikation og møder](#)
- [Forundersøgelse og realisering](#)
- [Fastholdelse, jordfordeling, køb og videresalg af projektjord](#)
- [Fastsættelse af pris på jorden](#)
- [Afsluttende orienteringsbrev](#)
- [Husk at fejre projektet](#)
- [Hvilke muligheder og barrierer ser lodsejerne typisk?](#)
- [Guide til den gode aftale](#)
- [Økonomi](#)
- [Tilskudsmuligheder ved vådområdeprojekter](#)
- [Skatteregler ved deltagelse i vådområdeprojekter](#)
- [Engangserstatninger](#)
- [Randzoner](#)
- [Enkeltbetaling – Artikel 34](#)
- [Pleje af græs- og naturarealer](#)
- [Aftaler og krydsoverensstemmelse](#)

Erfaringer fra etablerede vådområdeprojekter

Video: Nye vådområder - hvad siger landmændene til det?

Landmændene Niels Clemmensen og Børge Hansen, Thyregod har deltaget i flere vådområdeprojekter. Senest har de fået genslynget en del af Oddebæk. I videoen fortæller de om deres betænkkeligheder og det økonomiske og naturmæssige udbytte.

[Se videoen.](#)
[Video Link\[\]](#)

Video: Nye vådområder - hvordan får vi det til at lykkes?

Netop nu er der ved at blive etableret et nyt vådområde ved Ringe, hvor Sallinge Å bliver genslynget. Landmændene Jørgen Frederik Pedersen og Arne Kløverpris er involveret i projektet og har deltaget i jordfordelingen.

[Se videoen.](#)
[Video Link\[Video:\]](#)

[Til top](#)

Krav til projektområdet

Et projektområde skal være beliggende inden for de vandoplande, der er identificeret til vådområdeindsatsen i de statslige vandplaner og i de kommunale udpegninger.

Et vådområdeprojekt skal bidrage til reduktion af næringsstofbelastningen fra vandoplandet og samlet fjerne mindst 113 kg kvælstof pr. ha pr. år. Kvælstofreduktionen beregnes som den gennemsnitlige forøgede denitrifikation pr. ha pr. år sammenlagt med den beregnede reduktion af kvælstofudvaskning som følge af, at den jordbrugsmæssige anvendelse ændres eller ophører. Projektet skal være omkostningseffektivt (pris/kg kvælstof). Der er dog ikke defineret noget beløb pr. kg kvælstof, men i 2013 anslås en omkostning mellem 26 og 31 kr. pr. kg fjernet kvælstof i virkemiddelkatalog, som er udarbejdet på Videncentret.

[Til top](#)

Ekskursion til vådområde

Inden igangsætning af et større vådområdeprojekt kan det være en god ide, at involverede parter besøger et vådområde med lodsejere, der har været igennem processen med godt resultat. Ved aktivt brug af gode ambassadører kan mange spørgsmål og misforståelser sandsynligvis afklares. Det er som regel nemmere at forholde sig til noget, man selv har oplevet og set med egne øjne, selvom de enkelte vådområder kan se meget forskellige ud.

[Til top](#)

Involvering af lodsejere og interesseorganisationer

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Se 'European Agricultural Fund for Rural Development'

I projektets opstartsfasen er det først og fremmest vigtigt at kommunen involverer alle berørte lodsejere og herudover øvrige relevante parter, for eksempel landboforening og eventuelle interesseorganisationer. Lodsejere fra tidligere projekter kan måske fungere som ambassadører og inddrages i opstartsprocessen.

Ved projekter med mange lodsejere hjælper kommunen med at danne et lodsejerudvalg, der sammen med NaturErhvervstyrelsen skal finde en passende pris for salg af projektjord og køb af erstatningsjord. Desuden kan lodsejerudvalget indsamle informationer og erfaringer fra andre vådområdeprojekter, for på denne måde at varetage lodsejernes øvrige fælles interesser. Kommunen og NaturErhvervstyrelsen kan også bruge lodsejerudvalget til imødegåelse af rygter og misforståelser og udbredelse af informationer til de øvrige lodsejere. Et lodsejerudvalg har ikke beføjelser i forhold til den enkelte lodsejer.

Kommunen afholder personlige møder med den enkelte lodsejer, for der skal aftales individuelle løsninger, og samtaler i fortrolighed er derfor afgørende. Jo flere informationer lodsejeren giver kommunen om hans situation og ønsker til fremtiden, jo nemmere kan kommunen finde ud af, hvordan lodsejeren bedst kan kompenseres, og måske endda få forbedret sine driftsmæssige muligheder. Det er meget individuelt, hvilke løsninger, der er mest attraktive, og det er ofte meget forskellige forhold, der gør sig gældende for henholdsvis erhvervslandmænd og fritidslandmænd, ligesom landmænd, der påtænker at gå på pension kan have særlige ønsker.

Ud over de personlige møder mellem kommunen og den enkelte lodsejer kan der afholdes møder mellem hele lodsejergruppen og kommunen, eller mellem lodsejerudvalg, grønne organisationer og kommune. Det enkelte vådområdeprojekts størrelse og kompleksitet vil afgøre omfanget og behovet.

[Til top](#)

Kommunikation og møder

Erfaringerne fra nogle kommuner viser, at det er vigtigt, at henvendelser til lodsejere så vidt muligt sker mundtligt via telefon eller møder. Normalt kontaktes lodsejere i første omgang pr. telefon, for at informere om, at kommunen nu påbegynder foreløbige undersøgelser omkring et påtænkt vådområdeprojekt, og at lodsejeren senere får et personligt møde. Breve og e-mails kan ikke undgås, men brugen kan minimeres, og det betyder meget for sagsgangen, at budskaberne er helt klare. Typisk udsendes fælles orienteringsbreve til alle lodsejerne, måske tre pr. år, hvor alle får den samme information om, hvor langt projektet er, hvad næste skridt er, og om projektet er blevet godkendt, så arbejdet med at finde de rette løsninger kan påbegyndes.

Kommunen vil normalt indlede et personligt møde med at fortælle, hvad dette møde handler om. Der vil være flere individuelle lodsejermøder, og det er vigtigt at vide præcis, hvad mødet handler om, og hvad der skal tages stilling til. Møderne afsluttes normalt med, at kommunen fortæller om det videre forløb, og hvem der har ansvaret for de enkelte opgaver. Et møde med den enkelte lodsejer varer typisk op til en time.

Hvis der ikke er de store problemer med at finde frem til den løsning, der passer lodsejeren bedst, vil der normalt være tre personlige møder:

1. Præsentation af projektet, hvor lodsejeren bliver bedt om at komme med en foreløbig holdningstilkendegivelse, om han vil sælge projektjorden og eventuelt købe erstatningsjord eller beholde jorden og få tilskud. På dette trin i processen er det kun en foreløbig tilkendegivelse, som først langt senere aftales endeligt
2. Når NaturErhvervstyrelsens har godkendt hele projektet, fortæller kommunen om, hvor langt projektet er, og hvad der fremadrettet skal ske
3. Underskrift af kontrakten

Kommunen kan **ikke** forhandle jordpris med lodsejeren. Prisfastsættelsen sker i samarbejde mellem NaturErhvervstyrelsen og lodsejerne, og dette sker først, når NaturErhvervstyrelsen har godkendt projektet.

Fortrolighed, åbenhed og overholdelse af aftaler er altafgørende for, at et vådområdeprojekt lykkes.

[Til top](#)

Forundersøgelse og realisering

Tilskudsordningen er delt i to etaper. Kommunen søger først om tilskud til en forundersøgelse. Under forundersøgelsen skal det med tekniske og ejendomsræssige undersøgelser afklares, om der er basis for at etablere et vådområde. I forundersøgelsen skal kvælstoffets reduktionspotentiale fastslås, og desuden danner undersøgelserne grundlag for afgrænsning af projektet. De ejendomsræssige forundersøgelser skal blandt andet også afklare lodsejernes interesse for projektet. Såfremt forundersøgelsen viser, at der er basis for at etablere et vådområde, indgiver kommunen ansøgning om tilskud til realisering af projektet.

Når NaturErhvervstyrelsen har givet tilsagn om tilskud til realisering, er der mange opgaver, der skal løses og tages stilling til. Det er her lodsejerforhandlingerne og jordfordelingen skal falde på plads.

Kommunen afslutter normalt projektet med at præcisere, at projektets succes er deres ansvar, så hvis der efterfølgende opstår problemer, for eksempel med at jord uden for projektområdet blive vådt, er kommunen forpligtet til at udbedre skaderne. Det kan fjerne en mulig bekymring hos lodsejere og naboer.

[Til top](#)

Fastholdelse, jordfordeling, køb og videresalg af projektjord

Når kommunen har gennemført forundersøgelserne og fået tilsagn om tilskud til realisering, rekvirerer den forhandlerne fra NaturErhvervstyrelsen til at forhandle med lodsejere om køb og salg af jord samt undersøge muligheden for jordfordeling.

Lodsejerne har to muligheder for kompensation, hvis de indgår i en aftale om et kommunalt eller statsligt vådområde. Lodsejerne kan

- sælge projektjorden (eventuelt med forkøbsret) eller
- beholde projektjorden og få et 20-årigt tilskud til fastholdelse af vådområde

Begge kompensationer kan kombineres med køb af erstatningsjord, som fremskaffes af NaturErhvervstyrelsen og sælges til de lodsejere, der indgår i en jordfordeling.

Hvis en lodsejer ønsker at sælge den jord, der bliver berørt af vådområdeprojektet, er det NaturErhvervstyrelsen, der opkøber jorden og ejer den, indtil vådområdet er etableret. Herefter sælges jorden i offentligt udbud. Den indgår ikke i den jordfordeling, der typisk gennemføres i forbindelse med projektrealiseringen og lodsejerforhandlingerne.

Lodsejeren har mulighed for at få forkøbsret til at tilbagekøbe sin projektjord, når NaturErhvervstyrelsen udbyder den. Tilbagekøb skal ske til den højeste pris, der bydes ved udbuddet, men NaturErhvervstyrelsen kan afvise budene, hvis de ligger under en mindstpris. Aftale om forkøbsret indgås mellem lodsejeren og NaturErhvervstyrelsen og gælder kun ved første udbudsrunde. Herefter bortfalder forkøbsretten.

Nogle lodsejere ønsker forkøbsret på den projektjord, de sælger, fordi det giver dem mulighed for at få kontant erstatning i form af en salgspris, hvorefter de kan bruge en del af provenuet til at tilbagekøbe arealet til en pris, der er lavere, fordi anvendelsesmulighederne er begrænset af, at der nu er tinglyst vådområde på arealet. På den måde kan differencen fungere som en slags éngangskompensation.

I stedet for salg af projektjorden kan lodsejeren vælge et 20-årigt tilskud til fastholdelse af vådområder som kompensation for den permanente vådområdetilstand. Tilskuddet skal søges hvert år i de 20 år, og det kan kombineres med tilskud til afgræsning eller slæt, hvis arealet ikke er for vådt. Hvis der hidtil har været søgt enkeltbetaling til arealet, kan det fortsat opretholdes. Det er kun fastholdelsestilskuddet, der er tidsbegrænset.

Der er afsat midler til i sjældne tilfælde at kunne anvende ekspropriation i samme omfang som i vådområdeprojekterne under vandmiljøplan II (VMP II). Ekspropriation kan kun anvendes i særlige tilfælde, hvor en enkelt eller ganske få lodsejere ellers hindrer gennemførelse af et stort og betydningsfuldt projekt.

[Til top](#)

Fastsættelse af pris på jorden

Prisfastsættelsen foregår typisk efter denne model:

Lodsejerudvalget plus to uvildige konsulenter, typisk planteavlskonsulenter, går sammen med en forhandler fra NaturErhvervstyrelsen en tur på alle de arealer, der bliver berørt af vådområdet og på den erstatningsjord, der skal indgå i jordfordelingen. Der graves typisk to huller i hver mark, og den bedste mark udpeges blandt andet på grundlag af jordens beskaffenhed og beliggenhed i terræn. Det tager normalt en til to dage. Den bedste mark værdisættes til takst 100, og de andre marker til en procentdel heraf. Taksten påvirkes af jordbundsforhold, arrondering, størrelse, facon og om der for eksempel er hydranter på marken.

Herefter udarbejdes et kort, hvor taksterne indsættes, og der afholdes et nyt møde med lodsejerudvalget, hvor prisen på takst 100 skal findes. Prisen skal både tilgodes lodsejere, der ønsker at sælge jord og lodsejere, der ønsker at købe erstatningsjord.

Når prisen er fundet, foretager kommunen en ekstra spørgerunde ved alle lodsejere, for at finde ud af, om de stadig foretrækker den løsning, de har forhåndstilkendegivet, eller om prisfastsættelsen giver anledning til andre ønsker.

Læs også artiklen [Hvordan takseres jord i vådområder?](#)

[Til top](#)

Afsluttende orienteringsbrev

Nogle kommuner afslutter et vådområdeprojekt med, at alle lodsejerne får et orienteringsbrev med informationer

- hvordan søger du kompensation ved NaturErhvervstyrelsen
- du kan tage brevet med til landboforeningen, hvis den skal hjælpe dig med at søge
- kommunen hjælper dig gerne med at finde oplysninger til landboforeningen som en ekstra service
- hvis du har spørgsmål, kan du kontakte n.n.

Hvis kommunen forventer, at der kan laves græsningsaftaler på en del af projektarealet, indgår informationer om dette også i orienteringsbrevet

- hvis du ikke selv har dyr, kan der måske findes en dyreholder via en græsningsdatabase
- kommunen hjælper dig gerne med oplysninger til ansøgning om tilskud, til f.eks. hegn, hvis flere lodsejere vil lægge arealer sammen til en stor græsningsaftale

[Til top](#)

Husk at fejre projektet

Afslutningen af projektet kan være indvielse af vådområdet, hvor alle lodsejere og andre interessenter inviteres. Alle involverede deltagere i projektet kan på den måde fejre det gode samarbejde om det nye vådområde.

[Til top](#)

Hvilke muligheder og barrierer ser lodsejerne typisk?

I sommeren 2013 har Videncentret arbejdet på at afdække de muligheder og barrierer, der kan være for en landmand, der overvejer, om han vil lade noget af sin jord indgå i et vådområdeprojekt. Undersøgelsen bygger på telefoninterviews af seks personer, der arbejder med vådområdeprojekter i kommuner, landbrugsrådgivning, Naturstyrelsen og NaturErhvervstyrelsen samt interviews af landmænd i en tidligere undersøgelse. Disse interviews er brugt som grundlag for en spørgeskemaundersøgelse, der er besvaret af knap tyve andre personer, der arbejder med vådområdeprojekter i kommuner eller landbrugets rådgivningscentre. Hovedlinjerne fra telefoninterviews og spørgeskemaundersøgelsen er oplyst i et skema med muligheder og barrierer, usikkerhed og bekymringer. Se [undersøgelsens resultater](#) i faktaboksen **Mere viden**.

[Til top](#)

Guide til den gode aftale

Denne guide er rettet til lodsejere, der berøres af et projekt for vådområde. Guiden indeholder en orientering om relevante forhold samt forslag til spørgsmål, der kan stilles. Det er væsentligt at få alle aspekter belyst inden der indgås en aftale for et vådområdeprojekt." Se guiden [her](#).

[Til top](#)

Økonomi

Skal jeg lade min jord indgå i et vådområde? Beregninger over de økonomiske konsekvenser viser, at hvis man har arealer med ringe dyrkningsmæssig værdi, er der ikke noget at betænke sig på. Der vil under næsten alle omstændigheder kunne opnås et positivt økonomisk bidrag. Har man jord af relativ høj dyrkningsmæssig værdi, er konklusionen ikke lige så enkel. I en række tilfælde kan det ikke betale sig at lade arealet indgå i et vådområdeprojekt. Læs hele artiklen "[Økonomiske fordele og ulemper ved at lægge jord til et vådområdeprojekt](#)".

[Til top](#)

Tilskudsmuligheder ved vådområdeprojekter

Når man overvejer deltagelse i et vådområdeprojekt, er der næsten altid fokus på økonomien og dermed også tilskudsmuligheder og regler. [Læs mere](#).

[Til top](#)

Skatteregler ved deltagelse i vådområdeprojekter

[Notatet](#) indeholder en omtale af de skattemæssige konsekvenser ved deltagelse i vådområdeprojekter.

[Til top](#)

Engangserstatninger

Efter 2014 vil landdistriktsmidlerne kunne bruges til engangsudbetaling til landmænd, der foretager naturforbedrende tiltag. Det forventes dog først at blive aktuelt i 2016 ifølge NaturErhvervstyrelsen.

[Til top](#)

Randzoner

Vær opmærksom på at anlæggelse af et vådområde kan medføre, at nogle arealer bliver underlagt randzonenloven. Se faktaboks om **Mere Viden**

[Til top](#)

Enkeltbetaling – Artikel 34

Landdistriktsprogrammet er under revision i efteråret 2013. Som ordningerne er nu, er det kun ved etablering af kommunale og statslige vådområder samt ved etablering af naturlig hydrologi, muligt at opnå 20-årigt tilskud til fastholdelse af et vådområde og tilskud til etablering af et vådområde. Arealet kan udpeges som Artikel 34 område ved projekter, der er direktivimplementerende. Vådområdeordningerne og Natura 2000-ordningerne er direktivimplementerende, mens Natur- og miljøprojekter som udgangspunkt på nuværende tidspunkt ikke er direktivimplementerende.

Artikel 34 er vigtig at kende, hvis man har arealer, som ikke opfylder de normale støttebetingelser for Enkeltbetaling. I visse tilfælde kan man søge Enkeltbetaling for arealerne efter undtagelsesbestemmelserne i artikel 34. Man skal dog sikre sig, at man opfylder betingelsen om at være aktiv landbruger.

Artikel 34 indeholder undtagelsesbestemmelser for overholdelse af kravet til plantedække under enkeltbetalingsordningen. I et vådområdeprojekt er det vigtigt at få udpeget arealerne under denne undtagelsesbestemmelse, da plantedækket vil være vanskeligere at styre, fordi vandstandshøjden vil afhænge meget af det enkelte års nedbørsforhold.

Artikel 34 forventes at fortsætte i 2015 og frem. Der vil umiddelbart ikke være nogen ændringer i artikel 34-reglerne, bortset fra at bestemmelsen fremadrettet vil hedde artikel 25. Se faktaboks om **Artikel 34**.

[Til top](#)

Pleje af græs- og naturarealer

Ved etablering af et vådområde opstår der græsarealer, der bliver mere eller mindre våde. Hvis de kan afgræsses eller slås, kan der søges tilskud til pleje af græs- og naturarealer. Der er på dette felt udførlige vejledninger og regelsæt. Se faktaboks om **Græsarealer i vådområder**.

[Til top](#)

Aftaler og krydsoverensstemmelse

Hvis der vælges 20-årigt tilsagn om tilskud til fastholdelse af vådområder i stedet for frasalg af jorden, er det vigtigt at sætte sig grundigt ind i regelgrundlaget på området. Der gælder både regler for Krydsoverensstemmelse (KO) og God landbrugs- og miljømæssig stand (GLM).

Vådområder kan være underlagt flere regelsæt:

- a. Vejledningen til Enkeltbetalingsordningen
- b. Vejledning om tilsagn om tilskud til fastholdelse af vådområder og naturlige vandstandsforhold
- c. Vejledning om reglerne om jordressourcens anvendelse til dyrkning og natur
- d. Pleje af græs- og naturarealer
- e. Artikel 34 i relation til plantedækkekravene
- f. Reglerne for god landbrugs- og miljømæssig stand (GLM)
- g. Krydsoverensstemmelse (KO)

Normalt er arealet i forvejen omfattet a, c, f og g.

Landsejeren bør, eventuelt sammen med en miljøkonsulent, få helt styr på aftaler og regler på dette område, da aftalen rækker 20 år frem i tiden og kan have betydning for udbetalinger i Enkeltbetalingsordningen. Se faktaboks om **NaturErhvervstyrelsen**, om **Fastholdelse af vådomr.**, om **Græsarealer i vådområder**, om **Artikel 34**, og om **Enkeltbetalingsordningen**

[Til top](#)